„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку, а уторком на по табака.

ЦЕНА ЈЕ
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф. — н.
на по године . . . . . 7 ф. — н.
за четврт године . . . . . 3 ф. 50 н.
за 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.

За Србију
на годину 32 дин., на по године 16 дин., на четврт године 8 динара.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте оваких ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 138. У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 8. СЕПТЕМБРА 1893. ГОДИНА XXVIII.

СРБИ, ЧЕСИ И ХРВАТИ.

Стари крезуби језуита „Obzor“ превијао се и пренемагао све до скора проповедајући слогу Срба и Хрвата, но када ти тврдоглави „t. z. Srbi“ не ће па не ће да наиђу на његов језуитски лепак, он ти збацио са себе језуитску реверенду — или како би се нашки рекло — мантију о капију, па се сишао међу губе најпростије врсте. Почео на име да денунцира и да — лаже. Кад говори о српској народној застави, он се лепо стави на најнижи степен уљудности и образовања (крај све своје страшне културе) па виче, како је то застава краљевине Србије. Баш неки дан ругајући се неком паланачком листићу србијанском, пакосно и дрско вели, како Срби не требају историје ни културе, а он јадан нема ни толико знања, да познаје своју властиту отаџбину. Јер да то зна, он би знао да у тој земљи, коју он назива хрватском домовином, живи 700.000 онога истога народа, који је у краљевини Србији и да као такав има исто народно обележје — исту народну заставу. Како „Obzor“ лепо зна да прича, како она два-три Хрвата у Чикагу и Сан-Франциску развију своју народну хрватску тробојку и то слободне Американце јамачно није понукало, да денунцирају те америчке Хрвате, што носе туђе заставе, јер је то њихово народно обележје. — Е али — могла би се променути она латинска реченица: Quod non licet Jovi licet bovi, што не чине слободни Американци, то могу да чине Хрвати.

„Obzor“ у опће са свим се претопио у стару другу „Hrvatsku“, с којом је он од увек — како рече врач-погађач — у дивљем браку живео, а што то двоје сада удруженом снагом налажу, што то двоје лажи и покварености најпростије врсте избаце, то прелази све границе. То су два главна органа сједињене хрватске опорбе, а што остали прапорци њихови још тога донесу — не да се замислити, а још мање допустити, да је то производ здравога душевнога стања. Не преостаје ништа друго, него наговорити Чивуте, да се што пре моле Богу за мраз, да залади; можда ће хладовина благотворно утицати на болесне можђане хрватских првака и журналиста, а ту би најбоље било, да се обрате на свога шефа, да он ургира код својих једноверника, јер ако овако устраје, стењевачка академија показаће се претесном. — „Obzor“ ваљда мисли, да остали свет живи у Аустралији и да нико не прати светских догађаја. У једном од прошлих бројева говори у уводном чланку о одношају Чеха према Хрватима. Пошто је покушао већ својим урођеним софизмом, да успостави изједначење борбе хрватске опорбе са борбом ческог народа за оживотворење државног права, јада се онда на Младочехе и њихов главни орган „Narodni Listy“ што они у српско-хрватској размирици држе страну нама Србима, а ми пречимо, да се оствари хрватско државно право, за које се хрватска опорба исто као и Младочеси боре. Колико ли цинизма, колико неистине у овим речима! Зар је „Obzor“ у истини тако кратковид, па не зна разлике између борбе чешког народа и хрватске опорбе?! Чески народ иде за тим, да језик чески добије у краљевини ческој оно место, које му пристоји и да не буде запостављен немачком, бори се за самосталност своје отаџбине, која има славну прошлост и све услове самосталног државног живота, која је у историји монархије играла увек прву улогу, која је напокон изгубила своју самосталност тек пре двеста година — а Хрватска? Зар је она исто то што и Ческа? Бог и шеширџија! Могу ли Хрвати да се опомену на ту величину и самосталност Хрватске краљевине? Могу ли да се опомену, да су икада какву важнију и самосталнију улогу у монархији играли, већ увек били девети у плугу? Па онда чески народ још није дошао на ту оригиналну теорију, да н. пр. она два милијуна Немаца у Ческој нису Немци, него да су што друго и ако живе у Ческој — а како стоје у том погледу теорије хрватске штампе?

Има ли и једне светиње српскога народа, на коју хрватска гласила нису гадно напала? Је ли и једна згода прошла, а да Хрвати нису денунцирали нас Србе, како гравитирамо преко Саве и Дунава? Зар се може замислити већа увреда за један народ, него кад му се негира све оно, за чега он живи и чим се поноси?

Ми имамо славну нашу прошлост, коју нам сва наука и сав образовани свет признаје; српске су мишице очувале за пет векова слободу у славним врлетима црногорским, а када је почетком овога столећа српски народ у Шумадији устао под славним херојима, каквих је мало сва историја забележила, да извојује себи слободу, сав је свет задивљен од чуда, са највећим симпатијама пратио развитак оне величајне борбе и након славних победа, након силна труда и напора, српско се оружје засја у свој слави својој, ускрсну самостална српска кнежевина. Догађај, каквих је врло мало, или нимало забележила опћа историја. И сада долази хрватска штампа, да једним потезом избрише из историје све те догађаје, дрско причајући, како нема Срба, нити их је икад било и онда опет, како су сви ти Срби, којих никада није било, били туђи најамници и како су само ишли на пропаст хрватскога народа. Логика у Хрвата у опће мало је позната, али овде је канда најшепавија.

Хрватске новине врло се радо измотавају својим панславизмом, а хрватски прваци често тумарају којекуда и држе заносне говоре на банкетима о словенској солидарности, а овамо њихов рад код куће тера их у лаж. Недавно је у „Hrvatskoj“ изашло неколико чланака о словенској солидарности, а смисао свих тих разглаголствија је тај, да словенска узајамност не вреди ни луле дувана. И баш у исто то доба „Obzor“ пише најодушевљеније о борби словенској против Немаца и Мађара и наравно лаже на Србе. Криво му је, што Чеси симпатишу нама Србима и што су на нашој страни у хрватско-српској размирици. Приповеда, како је од деветорице хрватских заступника у цар. већу петорица одлучно за Младочехе, а четворица да нису противна њима, док пак један једини српски заступник противан је ческим тежњама и гласао против предлога ческог, да се министар Шенборн стави под оптужбу. То је лаж најпростије врсте, а ево ћемо красном „Obzoru“ дозвати у памет ово: Српски заступник Др. Квеквић гласа увек са ческим заступницима, а за оптужбу Шенборнову није гласао истина, али није гласао ни против ње, о том се може свако уверити, ко потражи бечке новине тадашње; тамо су били поименце набројани сви посланици, који су гласали и „за“ и „против“ и нема нигде имена Дра Квеквића, а из тога следи, да он није био у оној седници. Хрватима је Др. Квеквић у опће трн у оку, особито од како су добили летос оне заушнице од њега у цар. већу. Бијанкини и Спинчић преклапали су о хрв. држ. праву да човек већ огурави, није их нико већ ни слушао, а када је Др. Квеквић једним снажним ударцем распрштио све њихове магловите теорије, не могу да га очима гледе, па у својој срдитој немоћи облагивају га код Младочеха, не би ли им се тако улагали. Но варате се господо Хрвати! Знају браћа Чеси, шта је Србин, знају они, да ми не знамо ласкати ни декламовати о којечему, али када треба мушка рада, увек ће Србина наћи спремна на белези.

Него сада ћемо на нешто да потсетимо часни „Obzor“. Он вели, да петорица Хрвата у цар. већу иду раме уз раме са Младочесима, а четворица да им нису противна. Вођа ове четворице је духовни вођа целе Хрватске странке у Далмацији је Др. Мишо Клајић, а Бијанкини је имао исту улогу, коју има „пајац“ пред циркусом: премеће се, стоји на глави и говори којешта без икаква смисла позивајући неуку и безазлену светину у циркус. Тај Клајић је члан делегација и сећаће се читаоци, да је он пре коју годину у делегацијама одао читаву апотеозу Калају за његову мудру управу у српским земљама Босни и Херцеговини. Хрватска омладина у Бечу тада је жестоко демонстрирала Клајићу ради тога говора, а сва хрватска штампа осудила је ђаке ради тога, одобравајући потпуно говор Клајићев.

Прошле године ушли су Младочеси у делегације и тада је Ајм држао онај гласовити говор против Калајеве политике бранећи тамошњи српски народ од јаничарства Калајева и његових чиновника. Клајић, па ни Спинчић ни да су увом макли да потпомогну Младочехе. У овогодишњим делегацијама био је опет Клајић. Већ у првој седници пленарној збио се је онај познати испад Пленеров против Младочеха: сва четири ческа заступника жестоко протестују што су искључени из свих одбора, а Пленер устаје и изјављује,

ПОДЛИСТАК.

КАКО СТОЈИМО БРОЈНО.

(По оном, што се прочитало у „Колу младих Срба“ у Будимпешти).

Каже се за математику, да је прва од свију наука, и то за то, што јој је темељ најчвршћи, по том и успеси најпоузданији. Шта више, и код сравњивања многих других наука оне добијају победу, које више рачунских података имају, т. ј. које у том бољи ослонац имају. По том је и статистика једна од најодређенијих наука, јер искључиво са рачунским подацима говори. — Оно дакле, што нам статистика тврди, увек је извесно и као таково увек се може за основу истраживања и поучавања узети.

И та наука, која је толико истинита, врло нам жалосне вести јавља. Та нама — Србима у Угарској — баш у брк говори: идете, браћо, извесној пропасти! — премда је скоро извесно, да ће се ти гласови у немој пустињи разлећи, а нико се не ће наћи, ко би тој пропасти узроке испитао и лека тражио. Јер ми смо Срби научили, да се са предикаонице и ови гласови равнодушно изговоре: „По томе дакле видимо, да нас је са толико и толико мање, него лане. — Амин!“

Знам, да ће се наћи и таквих, који ће ми тим хтети да доскоче: Па зар нас није више, него пре десет, или баш двадесет година? — Но, али ако је коме то са свим доста, онда не зна до један пут један.

Да ли је то напредак, кад когод с другима упоредо иде? Та у правом смислу није напредак, јер не обиђе своје супарнике, али није ни назадак. — А шта ће се рећи за оне, који заостају иза својих другова? — Зар не, да иду у пропаст?

А то, драги Срби, то говори и нама статистика — осим осталога и у бројном погледу! Ми се до душе множимо, али не у довољној мери; ми идемо, али не доста брзо — а свако ће лако погодити, куда то води.

Ево да видимо. (Пошто се народни пописи тек од најновијег доба осврћу на народности, мораћемо прво промотрити, како стоје сви православни у земљама крune св. Стевана од 1857. до данас; те да из тог видимо, да нам бројни назадак већ од дужег времена траје.)

По народном попису од **1857.** било је православних 2,445.638 душа, а то је (спрам 13,768.513) **17·89** постотака. — Заиста леп број, јер је сачињавао јаку шестину целог становништва!

А шта видимо после?

За 13 год. порасли смо са 133.410, дакле на 2,579.048, (Keleti Károly у више дела, и званични искази) што је према целини од 15,417.329 само **16·78%**. Целокупно се дакле становништво умножило са 11·98%, а православни само са 5.44%; а то је прави назадак са 1·11 постотака.

Од седамдесете па до осамдесете године државно је становништво порасло само са 1·46%, дакле на 15,642.102 душе; али православни су за то време изгубили 5 91% од свог броја, то јест број им се смањио са 144.158 на 2,434.890. (В. званични искази тог народног пописа и Földrajzi Közlemények на више места). Онда смо дакле сачињавали само **15·88%** целокупног становништва, а то је опет рачијим трагом са 0·90 постотака.

А да видимо како сад стојимо!

По лањском Helységnétár-у (Издало га је само министарство, а саставио Dr Jekelfalussy) има у Угарској 2,631.843 православни, а то је спрам 17,349.398 управ **14·59%**. Порасли смо дакле са 196.953; али то је само 8·08%, док се укупно становништво са 10·91% повећало. А кад то сравнимо, видимо, да смо тек сад највише потегли натраг, јер смо 1·29% изгубили.

Колико смо дакле напредовали за последњих 30 година? Са **3·40%** — али милим нам рачијим трагом натраг у пропаст!! — А да је то заиста назадак, показују нам бројеви, по којима ћемо — ако само овако и даље устраје (а изглед је, да ћемо се и боље потрудити) — по којима ћемо, велим, кроз кратких сто година и оно 14% изгубити, т. ј. број ће нам се тако смањити, да ће православни у Угарској толико исто важити, као — рецимо — сад у Француској, другим речима: ни више ни мање, но ништа.

Помислиће ко год: А да се наш свет не унијати?! — Немојмо у то велику наду уложити, та и они иду истим трагом, само не тако огромном брзином; и они су се ено за то време смањили са скоро потпуним једним постотком! 1870. их је било **10·21%**, а до сад су спали на **9·61%**.

А можда се то само Румуни губе тако грозно, а ми се држимо! Не радуј се Србине! Браћа ти Румуни страшном брзином пропадају, али ни ми нисмо на много бољем путу!

1870. је било (по Földes-овој статистици) у ужој Угарској 633.005 душа српских и хрвацких, а то је према целини од 13,229,350 становника: **4·68%**.

До 1880. је године становништво Угарске порасло на 13,728.622, дакле са 3·70%; али ми смо изгубили **5,279** душа од нашег малепог броја, а то је назадак за 0·08%, јер оно 627.736 сачињава тек **4·60%**.

Али последње десетине година још смо се много боље потрудили! Порастемо са 51.011 на **678.747** (**495 105** Срба и **183 642** Хрвата), дакле са 8.12%. Али је цело становништво 10.23% свога броја придобило; те смо ми по том изгубили 0.12%, јер спрам садашњих 15.133494 наш број износи тек **4·48%**.

Шта смо дакле за последњих 20 година достигли? Изгубили смо **0·20%**! Мален број, истина, али ако и даље тако узнапредујемо, изгубићемо и ово мало угледа и важности, што уживамо у овој држави, и онда нико не ће сумњати у оно, што многи и сад тврде: да се ми, Срби у Угарској не требамо никаквој будућности надати.

Па ми се опет не бринемо за то! Једва нас који и опази то. А да ли се налази много добрих родољуба, који истражују и узроке тој пропасти? — А да би се то лечило, или бар лечити почело, о том нема ни разговора.

Ох, ви тамо горе, који сте на челу српског народа; који сте му светла преходница; који сте му у невољи ослонац и избављач: Зар не знате за ове бројеве?—Зар не истражујете узроке том назатку? — Зар не посвећујете цео свој труд и цео свој живот том — за вас — једино племенитом задатку, да тој пропасти што брже доскочите?

Послушајте ово, јер сте за овај народ и пред небом и пред земљом највише ви одговорни, а ако сте заиста немарни, сетите се ове: „Који греше, ни казна их не ће обићи!“

Ђ. П. М.

РУЖА ПРИДАНОВА.

ОД ГИ ДЕ МОПАСАНА.

У ствари беше доиста нечег тајанственог, што не могоше себи да растумаче ни судије, ни председник, па ни државни одветник.

Ружа Приданова беше надзорница у дому Варамбове породице у Мантесу. Једне ноћи,

да су се сви делегати сложили, да истисну Чехе из свих одбора, да их тим казне за оне бурне приворе у ческом сабору и да их науче памети. И сада устаје затуцани клерикалац из Хоенвартова клуба Словенац Пфајфер и изјављује, да се он с тим закључком никако не слаже и да осуђује поступак Пленеров.

А који оно добар јунак беше, што је комотно седео на својем месту и ни гласа не даде од себе против тога, што су се сви делегати сложили, да истисну Младочехе из свих одбора? То беше главом вођа далматинских Хрвата — др. Миша Клајић! Који оно добар јунак беше, што је после, при сваком питању гласао за владине предлоге, а против Чеха? Опет главом др. Миша Клајић!

У претпоследњој седници делегација гласа се о прорачуну Босне и Херцеговине. Писац ових редака био је као слушалац и гледалац у тој значајној седници. Делегат Масаржик говори подруг сахата против управе Босне и Херцеговине, говори из душе сваког Србина поткрепљујући своје тврдње читавим арсеналом писмених доказа, говори са чистог словенског гледишта против зулума у тим двема словенским земљама, говори против несловенске немачко-мађарске политике Калајеве, а када дође на гласање — који оно добар јунак беше, што је гласао за прорачун, а против Чеха? — опет главом др. Клајић!

Али сада долази најлепше и најинтересантније! После свршеног гласања о босанско-херцеговачком прорачуну јавља се др. Клајић за реч и поче говорити, како је изазван од Црнковића, па мора да му одговори у погледу хрв. „државног права". Председник, горди кнез Виндишгрец, звони и не да Клајићу да говори о том предмету, јер то не спада пред делегације и Клајић као скуван — седе! Тај кукавичлук, јамачно је утецао на Чехе, као Словене, те они устадоше да извуку Клајића из неприлике.

Масаржик устане и стави предлог, да делегације даду, да Клајић и даље говори и предлог тај буде на изненађење свију примљен већином гласова. Но председник сматрајући у том знак неповерења, сиђе са председничке столице. Сада се диже највећи противник чески, Пленер, који после оне бруке у првој седници није ни зуба помолио, па у најласкавијим речима предлаже, да делегације изразе поверење председнику — дакле против Младочеха. При гласању о Пленеровом предлогу седе само четворица ческих заступника, а др. Клајић, од како је скуван од председника сео, сада се опет диже с места, да даде поверење оном истом председнику, који му није дао речи.

Ето тако раде Хрвати свагде и свагда; они пишу у својим гласилима најгнусније погрде на један словенски народ, а овамо опет булазне о словенској узајамности; они могу пувити пред руским народом, најодушевљеније чланке писати о словенској политици рускога цара, а у исто време опет уздизати државничке врлине крволока Стамбулова, у којем је управо оличена црна бугарска незахвалност руском народу.

Хрвати знају свом жестином писати против мађарског шовинизма и прогањања немађарских народности у Угарској, узимати чак у заштиту и Србе у Угарској, али тих истих Срба у земљама хрватског т. зв. „државног права" — нема! То нека богови разуму, али ми обични људи не можемо.

Којим правом Хрвати захтевају од Мађара оно, чега они код своје куће не чине? Зар има веће ироније, него када Хрвати нападају Мађаре, што ови заслепљени шовинизмом не виде у целој Угарској никога другога осим Мађара, а овамо ти исти Хрвати упорно и дрско вичу на сва уста, да у т. зв. хрватским земљама нема друге народности осим хрватске?! Не можеш их ухватити ни за реп ни за уши.

Но није Бог дао кози дуга репа, ни Хрватима памети ни снаге, да они дозвољавају неком, како ће се он звати. Ми смо се од увек звали Срби и само Срби — како рече дични вођа бокешки Ђуро Вукотић — а ви, Хрвати, који се толико измотавате својим знањем, ваљда знате, шта сте све били и како сте се све звали, а сам Бог зна, шта ће још бити од вас и како ћете се све звати, ми пак остајемо Срби, док нас и једног ма где буде.

Запамтите то добро! Не ће вам шкодити. —о.

Поглед по свету.

— **Путовање краља Александра по Србији.** Из Зајечара пошао је краљ у Неготин. На целом путу дочекиван је најтоплијим одушевљењем и поздрављан најусрднијим усклицима радости. Хајдук-Вељкова јуначка постојбина од увек је дисала витешким духом, па је и овом приликом показала, да топло и од срца дочекује своју наду, свога краља. О величанственој бакљади у Неготину рекао је краљ: „Ја ћу све своје силе посветити добру народа и срећи Србије, и вазда бранити и чувати права народна". Ту је краља поздравио изасланик румунскога краља, ђенерал Јарк и изасланик румунске владе, начелник турн-северински, Фарај. Њима у почаст приредио је краљ свечану вечеру. Сутра дан отишао је краљ, да види споменик Хајдук-Вељков. На споменик је положио венац и рекао је: „Ја полажем овај венац у славу и спомен човеку, који је осам година јуначки бранио целу Крајину са девизом: главу дајем — Крајине не дајем! Слава му!" Походио је још виноградарско-воћарску школу у Букову. Сав је Неготин био у непрекидном и живом кретању. Одушевљење је велико на све стране. Из Неготина пошао је краљ у Брву Паланку. На путу свратио је у Михаиловцу у цркву, коју је подигао кнез Милош. У Брвој Паланци је срдачно поздрављен, што је 1. априла ослободио земљу тешких неприлика и од Србије буру отклонио.

— **Српске агитације.** Под овим натписом доноси бечка „Н Сл. Преса" белешку из Сарајева: „У почетку августа дошао је господин Ружић, потпредседник српске скупштине и како се држи, нарочити повереник младога краља Александра, преко Ужица и Сарајева у Бањалуку, где се више дана бавио и оженио се сестром неког Нике Пиштелића. У другој половини августа појавила се у бањалучком округу једна чета од пет људи. Ови су били пре неколико година притворени код окружног суда у Бањалуци због убијства, али у недостатку доказа били су отпуштени; кад су се ослободили, одбегли су ови у Србију, одакле су се ту не давно оружани повратили у планине своје домовине. До данас нису никакве крађе починили; они приповедају сељацима, да је њихова мисија политичке природе." — Та бечка тета хоће да је видовита. Она види и зна и оно, што други не виде и не знају. Колико је нама познато, потпредседник српске скупштине у Београду Димитрије Катић и Паја Вуковић, али тета зна, да је неки Ружић потпредседник. У њему види она неког нарочитог повереника краља Александра, који се жени из Бањалуке само као од навоља, да може тамо наћи људе за — српску агитацију. И он налази њих петорицу (!), дозива их у Србију, даје им оружје и шиље их у планине босанске, да врше мисију политичке природе. Да није ово смешно, могло би бити ужасно! Србија шиље петорицу у Босну, да праве буну! Тако се само деца заваравају. Кад би Србија хтела да покрене „српску агитацију" у Босни, она би је покренула од један пут у озбиљнијем облику, као што то пристоји Србији, а не овако ситничарски. И још се налази лаковерна света, да верује у то, да Србија стоји за леђи овим „агитацијама". „Браћа" Хрвати у то слепо верују. А боље би урадили, да са својим покровитељима у Бечу погледају мало оштрије око себе. Ту ће у својим редовима они наћи узрока, за што се у Босни комеша.

КОНСУЛАРНИ ИЗВЕШТАЈ ИЗ УГАРСКЕ.

(Извештај краљ. српског генералног консулата у Будим-Пешти за I. полгође 1893. године.)

Из „Српских Новина".

Од најважнијих трговачко-политичких догађаја у овом полгођу јесте ступање у живот новог трговинског уговора и ветеринарске конвенције између Србије и Аустро-Угарске. Дапас већ видимо пове уговоре у практици, која ће најбоље показати праву вредност новог уговорног стања, које је, после толиког одуговлачења, једва једном, много доцније, но што је требало, — ступило у живот. Томе су, као што знамо, били главним узроком, нередовне прилике у Србији, које су сад отклоњене, те смо дочекали да и нови уговори ступе у живот. Није позив овога консулата да оцењује вредност новог уговора, а најмање сада, када ће ту вредност најбоље оценити српски трговци, пољопривредници и извозачи.

Осим уговора са Србијом, који је већ ступио у живот, има ова монархија да води преговоре односно два нова, такође важна трговинска уговора и то са Русијом и суседном Румунијом, са којом је већ тако дуго у неуговорном стању.

У Бечу је већ заседавала заједничка аустро-угарска царинска конференција, која је дебатовала о руском уговору и изјаснила се за право највећег повлашћења, но на евентуални захтев руски, да се руској храни загарантују у пограничном промету веће повластице, не би се пристало. Аустро-Угарска је вољна, као што се са полузваничне стране тврди, да Русији даде само онакав облик права највећег повлашћења, какав је осигурала Француској, Енглеској, Шпанији и другим државама.

У времену, када је између Немачке и Русије настао царински рат, није се нико надао трговинским преговорима између Аустро-Угарске и Русије, па ето ипак није искључена могућност ни самог уговора.

У штампи и у пољопривредничким круговима изазвало је опште интересовање питање о забрани извоза сточарске хране, сена и у опште пиће. То је питање Угарска својом енергичном и брзо извршеном наредбом о забрани извоза, скинула са дневног реда. Као што је познато, ту је меру изазвала оскудица сточне хране у западно-европским државама, те је настала могућност, да се услед повећаних цена извезе из Угарске и она количина која је за домаћу потрошњу нужна. Осим тога је и род тих производа био ове год. врло слаб у Угарској. Сена је било мало, а и оно што је било, беше рђаво. Сточарство у Угарској почело се лепо развијати и оскудица пиће свакако би изазвала реакцију. Суседне земље, које ове године оскудевају у сточној храни, почеле су нагло извозити пићу из Угарске, тако да се извоз био удесетостручио. Забрана извоза пиће несумњива, евидентна је корист угарским економима и утисак те мере, хтео се, наравно из политичко-партијских побуда, да поквари тиме, што се претстављало, да ће од забране имати више користи аустријски економи, који такође оскудевају у пићи, нарочито у Тиролу, јер ће без конкуренције будзашто куповати пићу из Угарске, која се на другу страну не може извозити. На то се одговара са надлежне стране, да се куповати може само тамо, где има чега на продају, а где тога нема, нема ни куповине. Угарска располаже једва са толико сточне хране, колико је њој за домаћу потребу нужно, па за то не може ником, па ни аустријским економима продавати.

Забрањен је, на име, извоз сена, сламе, детелине, луцерне и др. сточне хране, а доказано је званичним извештајима из унутрашњости Угарске, да сувишка пиће, изузимајући једну жупанију, нема.

Ову згодну прилику ваљали би да експлоатишу наши пољопривредници продајом сточне хране под повољним ценама, ако је т. ј. у Србији заиста има у изобиљу. Српско министарство народне привреде, учинило је већ кораке преко наших консулата, да се купци у Аустро-Угарској известе, да у Србији има довољно пиће на продају, те су саопштена и имена продаваца.

Консулат је овај већ обавестио преко штампе,

родила у својој соби дете, удавила га и у врту сахранила, а газде јој ни знали нису за то.

То је позната повест оних служавака, које убију своје рођено дете. Али овом приликом нису могли себи да растумаче једну околност. Кад су преметали девојчину собу, нашли су завежљај, у ком беше све, што је потребно за новорођенче. Сашила то сама Ружа, три месеца кројећи и шијући сваке боговетне ноћи. То је посведочио и трговчић, у кога је куповала свеће и коме је по мало од своје плате отплаћивала. Па и то се доказало, да јој је бабица, кад је чула у каквом се стању налази, много доброга и кориснога саветовала за случај, ако се порођај догоди у време, кад јој не би могла помоћ пружити. А тражила је у Поасну и место за Ружу, јер је ова била на чисто, да ће је Варамбови за цело отерати, јер што се морала тиче, ти не знају за шалу.

И они беху при расправи — муж и жена — све мале провинцијалне капиталисте, који се ужасно љутили због догађаја, који им је, по њиховом мишљењу, дом окаљао. По њима могли су девојку и без преслушања одмах да погубе, а своје исказе су подносили са толико мржње у срцу, да су исти гласили чисто као оптужба. Оптужена беше лепа, висока, према положају свом доста добро однегована нормандијска девојка, која је непрестано плакала и ни на што није хтела да одговара.

Већ су мислили, да је свој варварски учин извршила у часу очајања или лудила, јер сви знаци показују, да се надала, е ће своје дете моћи да одржи и да однегује.

Председник употреби сав свој говорнички дар и покуша, да је наговори, да призна своје дело. Најзад му и пошло за руком, да је увери, да сва она добра господа, што се искупила овде, да јој суде, не желе њену смрт, него је шта више још и искрено жале.

На то се одлучи да говори.

— Реците ми дакле — почне истражни судија — пре свега, ко је отац детету?

Све је до сад то тајала. Сад је пак одмах одговорила на питање, гледајући на Варамбове, који су је мало пре бесно грдили.

— Господин Јосиф, синовац господина Варамбоа.

И муж и жена потскочише уједаред вичући:

— Лаже! То је бесрамница!

Председник их ућутка и окренувши се к девојци рече:

— Продужите, молим вас, и реците, како је све било.

Сад јој се одреши језик наједаред и бедно срце, изнурено под теретом туге, сад поче лакше да куца, и она поче да прича овој строгој господи, коју је све до сад сматрала за своје противнике и немилостиве судије.

— Јесте, господин Јосиф Варамбо. Прошле године дошао је кући на допуст...

— Шта је тај господин Јосиф Варамбо?

— Тобџијски часник, господине. Два месеца беше код куће. Ја нисам ни на што мислила, кад би ме он гледао. За тим ми се умиљавао, ласкао и око мене облетао по читав дан. И ја се подадох том залуђивању, господине. Све ми говорио, како сам лепа и мила девојка... да сам баш по његовој вољи... А и он се мени допадао... И шта хоћете?... Човек слуша такове ствари, кад је сам себи, са свим сам себи остављен, као ја што сам. Сама самцита сам на свету, господине... немам никог, с киме бих могла да се поразговорим — никог, коме јаде своје да кажем... Немам ни оца ни мајке, ни брата, ни сестре, немам нигде никог! Кад би са мном говорио, осећала сам се, као да ми ко од рода дошао. За тим ме молио, да дођем једно вече доле на поток, да се тамо поразговоримо тихо, поверљиво. Отишла сам... А знам ли ја... знам ли ја, шта је даље било?!... Нисам могла, да му се противим... не, заклињем се, нисам могла... Чинио је, што је хтео... То је трајало тако три недеље, донде, док је био овде... Отишла бих с њиме до на крај света... Отишао је...

И она удари у плач, тако, да јој се морало дати времена, да се прикупи.

За тим је председник поново запита нежно, благо, као да је исповеда:

— Чујмо даље. Продужите.

Ружа продужи:

— Кад сам видела своје стање, известила сам госпођу Будинову, бабицу, и молила сам је за савет у случају, ако би се то десило, кад она није тамо. За тим сам готовила рубље, радећи сваку ноћ до једнога сахата по поноћи. За тим сам тражила друго место, јер сам знала, да ће ме одавде отпустити; али сам све до краја хтела да останем у кући, да бих могла коју парицу да уштедим, јер и онако мало имам, а треба ће ми и за дете, мислила сам.

— Дакле нисте га хтели убити?

— Ах, никако, господине!

— Па што сте га онда убили?

— Ствар је у овоме. Пре се догодило, него што сам мислила. Стигло ме баш у кухињи, баш кад сам свршавала своје послове. Господин Варамбо и госпођа му спавали су већ. Ја се усилим и попнем се горе, држећи се за дрво дуж степеница, и тамо горе легнем на земљу, на цигље, да не покварим постељу. То је трајало сат, два, а можда и три, не знам, муке ме свладале. За тим држах малишу у своме загрљају... Ах, да! Срећна, блажена бејах! Да, тако! Све сам учинила, што ми је рекла госпођа Будинова, све! За тим га положих на своју постељу... али уједаред осетим поново болове, самртне болове. Ох, да знате само какве! Клекох, за тим падох и опет на под и опет осетих сат-два оне болове и — у мојим рукама се нађе и други малиша... да, и други... двоје... јест... двоје... да, тако је! Положих га, као и првог, на постељу. Једно поред другог. Је ли могуће, реците, двоје деце?! А ја имам свега 20 франака на месец! Реците: је ли могуће? Једно, то може, да... али двоје... не! Глава ми се стаде да заноси. Шта знам да радим, боже милостиви!? Да ли сам могла да бирам од њих двоје? реците. Шта знам? Загледала сам смрти у очи. Нисам знала ни шта радим. Метнух на њих јастук свој... Нисам могла обоје да задржим... и ја легох на њих. И ту лежах плачући до у јутро. Кад је свитало, беху обоје мртви. Узех их под пазухо, сиђох доле, одох у башту, потражих ашов и закопах их у земљу, тако дубоко, колико год могох, једно ту, друго тамо, а не једно до другога, да се не би међу собом разговарали о својој матери, кад дође час разговора мртвих. А и зар знам ја то?!... За тим ми било тако зло, да нисам могла да се дигнем из постеље. Позвали лечника, који је све разумео. Ето, тако је било, господине! Чините са мном, што за добро нађете. На све сам готова.

Неки од судаца као бајаги утирали нос, да сакрију сузе у очима.

У публици плакао сав женски свет.

Председник запита даље:

— Где сте сахранили друго?

Ружа мирно запита:

— Које су нашли?

— Па оно... оно, што беше поред сунцокрета.

— Ах, да! Друго је поред јагодњака, тамо код бунара.

И за тим поче да јеца, да јауче, тако горко, да је чисто цепала срца слушалаца.

Ружу Приданову су после свега ослободили.

Милован.

а и усмено веће купце овде, али држи, да је у Аустрији већа потреба, но у Угарској. Нарочито је велика оскудица у Тиролу. Српски продавци ваљало би да се обрате са понудама, уз назначење цене, на: K. u. K. Staathalterei in Insbruck (Österreich), јер је у том крају највећа оскудица и тражња пиће.

О резултатима жетве не може се још тачно реферисати, али се мисли, да ће овогодишња жетва бити добро — средња и ако се очекивала од тога боља жетва. Та се очекивања нису испунила због разних елементарних незгода и суше. Извоз неће бити баш тако незнатан и ако ће бити са 15—20% мањи но 1892. године.

Мишлење у Немачкој, да је овогодишња жетва у Угарској рђава и да тако рђаве жетве није било последњих година најбоље опровргавају ови статистички податци:

До 3. (15.) јула држи се, да је жетва 1893. год. показала ове резултате:

Године 1893.	мет. цената
Пшеница	33,706.577
Раж	9,348.818
Јечам	11,252.278
Зоб	9,610.487

Сада овај резултат треба сравнити са резултатима жетава последњих 10 година:

Године	Жито дин.	Раж дин.
1892	38,651.700	13,338.100
1891	37,781.000	10,598.000
1890	41,113.000	14,670.000
1889	25,236.000	10,693.000
1888	37,831.000	12,647.000
1887	40,833.000	15,379.000
1886	28,450.000	11,402.000
1885	31,109.000	12,285.000
1884	28,722.000	12,739.000
1883	24,889.000	12,059.000

Код јечма је била гора жетва 1889, 1888, 1886, 1884 и 1883 године, код зоби 1890, 1889, 1888, 1886, 1885, 1884 и 1883 год.

Види се дакле да жетва 1883 год. није баш тако рђава, већ средња и да је у току последњих година било и рђавијих жетава.

*

Спољна трговина Угарске. Пре но што би прешли на спољну трговину Угарске у I. полгођу ове године, нужно ће бити да додирнемо спољну трговину Аустро-Угарске у целој прошлој години, тим пре што о томе у прошломе извештају није било речи, у оскудици поузданих статистичких података.

Увоз је у 1892. год. био (изузимајући племенита метала) 627·2 милиона фор. а 1891. год. само 618·3 милиона фор. дакле повећао се за 8—9 миниона фор.

Извоз је био 1892. год. (изузимајући племенита метала) 736·6 мил. ф. а 1891. г. пак 787·6 мил. ф. Салдо у корист монархије био је, дакле, са 72·6 мил. фор. мањи у 1892. г. но у 1891. г.

Интересантно је, да је у 1892. г. опао увоз у Аустро-Угарску: кафе за 8 мил. ф., волова за 5·2 мил. ф. А извоз је опао: шећера за 13·2 мил. фор., брашна за 7·8 мил. ф., шенице за 11·1 мил. ф., волова за 13·2 мил. ф. Извоз се пак повећао: Свиња за 9·7 мил. ф., јаја за 2·7 мил. ф.

Иначе је целокупна спољна трговина у 1892. г. била овака:

Аустро-Угарска је 1892. г. увезла односно извезла:

	Увоз	Извоз
Немачка	283·6	362·7
Енглеска	71·3	46·4
Француска	31·9	28·0
Италија	44·4	55·6
Русија	24·2	16·6
Нидерланд	8·4	10·9
Швајцарска	26·7	31·6
Турска	15·5	22·8
Бугарска	2·9	10·2
Румунија	7·0	27·8
Србија	15·4	12·8
Енгл. Индија	46·6	5·2
Американске ујед. државе	25·7	13·9
Бразилија	23·1	1·3

Све милиона форината.

У сравњењу са 1891. годином резултати су довољни.

(Наставиће се.)

Просвета.

„Матица Српска".

Састанак књижевног одељења 4. (16.) септембра 1893.

Секретар друштени растуженим срцем јавља, да је данас у јутру у 7 сахата у манастиру Хопову умрьо Сергије Шакрак-Нинић, патријаршески синђел, уредник „Српског Сиона", управитељ монашке школе и члан књижевног одељења и одбора „Матице Српске". Напоминући књижевне врлине, које су покојника одликовале, предлаже, да се у записник стави туга за покојником.

Прима се и чланови књижевног одељења устајањем одају почаст и сувише рано преминулом покојнику с усклико: „Слава му!"

Секретар чита извештај књижевнога одбора о раду своме.

Узима се на знање и том приликом решава се, да се умоли Мојо Медић, да говори у спомен Мити Петровићу, а Јован Живановић у спомен Јовану Бошковићу. Уједно се по предлогу члана А. Сандића решава и то, да се седнице књижевног одељења држе четири пута у години и по потреби, кад се јави за то знаменита каква просветна или књижевна прилика, а по предлогу члана дра Илије Вучетића, да свака седница одреди рок своме првом састанку. У тим седницама да се може говорити и у спомен умрлим члановима матичиним, а о св Сави 1894. да се говором прослави 400 годишњица ободске штампарије. Ко би хтео од чланова књижевног оделења о томе говорити, да се пријави до првог састанка књижевног оделења.

Секретар друштвени чита извештај књижевног одбора о раду одбора за издавање „Књига за народ" из задужбине Петра Коњевића. У том извештају наводи се, да је било тако утврђено, да свака свеска од „Књига за народ" излази у величини од 2—4 штампана табака; али како је готово свака свеска до сада изнела више од тога, а често 5 и 6 табака: одлучено је, да од сада свака књига, која изнесе више од 4 штампана табака, чини две свеске. То се морало учинити с тога, што се књижара Браће М. Поповића, од како је „Књиге за народ" у накладу примила, тужила, да је тако 16 штампаних табака више дала, него што је уговорено и што ће се на тај начин моћи издавати шест свезака на годину из фонда Петра Коњевића за случај, ако споменута књижара, којој је уговор ради накладе тих књига свршетком ове године истиче, не би хтела више тај уговор поновити, који је, по тврђењу јој, по њу штетан.

Узима се одобравајући на знање.

Др. Милан Савић подноси оцене на позоришне игре, које су стигле на расписане награде од непознатих писаца.

По тој оцени

1. „Правда не правда". Шаљива игра у 5 чинова расправља обичне догађаје из сељачкога живота само не љубав, и то је једина добра страна те комедије. Иначе се не може никако препоручити за награду.

2. „Има га у џепу". Шала у 1 чину таква је пирамидална глупост, да само краткоћа њена извињује у неку руку опстанак јој. То је нека збрка, која се не да испричати, а заплет је тако плитак, да је готово истоветан са површином.

3. „Министар Бах" је шаљива игра у 2 чина. Та шаљива игра има неког смисла, бар јој је језгро здраво и може послужити за основу и материјал каквој доброј шаљивој игри. Писац те шаљиве игре упада већином у незграпну шалу, а нема толико гипкости, да своју мисао прикладно предочи и изради. Оваку, каква је сад, не може је оцењивач никако препоручити за награду.

4. „Љубав и сујета". Драма у 4 чина. Ту драму написао је писац, који је на позорници код куће, и који у првом реду има срца и смисла за спољашњост каквог драмског дела. „Љубав и сујета" је према таквом расположају писца свога много и много више театрално, него ли драмско дело. Писац ради снажним средствима и гледа у добро срачунатом позорничком ефекту уједно и главну суштину свога дела; али како ми немамо да гледамо толико на театралну или позоришну вредност које драме, већ више на литерарну и песничку вредност њену, а та у тој драми није толика да подмири и скромније захтеве: оцењивач не препоручује ни ту драму за награду.

Члан Милан А. Јовановић слаже се потпуно са том оценом тих позоришних дела.

Према тој једногласној оцени не примају се споменута позоришна дела за награду.

Члан др. Милан Савић подноси оцену на историјску новелу; „Из живота барањских Срба на измаку XVII. века" с натписом: „Издајица". Та историјска новела није управо ни историја, а није ни новела. Историја није за то, што је писац у њу уплео и слободно измишљену гатку, а новела опет није за то, што је та слободно измишљена „гатка", тај новелистички материјал и сувише претрпан нешто историјским догађајима и нешто субјективним чисто пишчевим рефлексијама, и што је распоред целе приче у неку руку невешто удешен. Оцењивач препоручује писцу, да тај материјал, историјски да како, употреби за обраду монографије, или историјске студије. У овом облику није за награду.

Члан Милан А. Јовановић слаже се потпуно с том оценом.

На основу тих оцена не награђује се споменута новела.

Непознати писац шаље за награду дело с натписом: „Избор учитеља". Шаљива слика из српског народног живота босанско-херцеговачког.

Издаје се на оцену члану Јовану Грчићу.

Милан Р. Димитријевић подноси за награду рукопис с натписом: „Латинска класична проза у српским преводима".

Не прима се, пошто се дознало, да је то дело већ наградио академијски савет велике школе у Београду.

А. Писаревић подноси на оцену „Оковани Прометеј", Трагедија од Есхила, коју је с грчког превео.

За оцену умољава се члан Васа Вујић.

По препоруци секретаревој прима се за „Летопис" критика Станоја Станојевића на књигу Константина Јиречека: „Посланства дубровачке републике царици Катарини.

Предложиће се главној скупштини, да се из фонда Јована Наке В. С. Миклошког за г. 1894. распишу оне исте награде, које и лане.

Предложиће се по предлогу секретара друштвеног главној скупштини, да се из фонда Јована Остојића и жене му Терезије распише за г. 1894. награда од 50 дуката за дело: „Живот и рад Саве Текелије".

Предложиће се главној скупштини за питомце Костићеве, али само на годину дана, ови молиоци: Сава Милутиновић и Јован Стејић, обојица родом из Черевића, који по томе имају првенства на стипендију, по вољи оснивачевој.

За једно место из стипендијске закладе Несторa Димитријевића предложиће се Њег. Светости патријарху српском ови молиоци: Александар Поповић из В. Бечкерека, као рођак оснивачев, Георгије Павловић такође као рођак оснивачев и Душан Живић.

За стипендију Гавре Романовића, намењену за вајаре и живописце предложиће се главној скупштини за избор: Миленко Атанацковић, ученик техничке школе у Сарајеву и Милан Барајевић, ученик кр. земаљске обртне школе у Загребу.

Секретар друштвени предлаже, да се за почасног члана „Матице Српске" избере Мавро Јокаји, који ће ове јесени славити 50-годишњицу свога књижевног рада.

Прима се, и да му диплому о прослави лично предаду председник и секретар друштвени.

Предложиће се главној скупштини, да се за чланове књижевног оделења изберу ови чланови: Мита Нешковић, школски надзорник у Беловару и Урош Предић, живописац.

Члан Александар Сандић предлаже: „да се г. 1894. у библиотеци матичиној попуне дела, којих још до сада нема, и то ових књижевника: Вука Ст. Караџића, Ђуре Даничића, Симе Милутиновића, Милована Видаковића и Аћима Вујића и то ако могбуде издања прва".

Прима се и управни ће се одбор позвати, да ради тога стави у прорачун „Матице Српске" већу своту за набављање књига у библиотеку.

Члан А. Сандић предлаже, да се год. 1894. изда на свет „Садржај „Летописа" „Матице Српске", награђени већ састав Ђоке Поповића Даничара".

Прима се и позваће се управни одбор да у прорачуну „Матице Српске" стави своту на штампање и издавање тог „Садржаја".

Вести из народа.

— Из **Ст. Футога** нам пишу: „У једном од последњих бројева цењене „Заставе" јављено је српском свету, да је вредна омладина овдашња заузимањем честитог срп. нар. учитеља овдашњег госп. Жарка Алексића основала дилетанску позоришну дружину, да на тај начин потпомаже српску нам народну просвету и омили народу позоришну уметност. Вредна ова дружина одиграла је — као што јависмо већ — позоришну представу „Сеоска лола". Приказ ове позоришне игре наишао је на опште одобравање и изазвао опште задовољство. Српска омладина старо-футошка охрабрена првим овим успехом својим не застаде на по пута, него је вољна да дела у отпочетом правцу. Као што дознадосмо, дружина је вољна да на скоро прикаже на позорници познат позоришни комад Сиглигетијев „Циганин". Чланови дружине већ отпочеше учење овог комада, и као што нам казују прве пробе, дружина се неће приказом својим постидети. — Радујући се пробуђеној свести наше омладине, надамо се, да неће ни Срби Старо-Футожани, а и остали српски живаљ у околини Старога Футога остати хладнокрван према овом у истини родољубивом и похвалном деланју српске омладине старо-футошке".

Вести из места и са стране.

Преска парница. Државно одветништво у Сегедину усрећило је „Заставу" преском парницом. Предмет оптужбе је вест под „Новим Садом": „Неблагодарне народности" у 121. броју од ове године.

Нов српски лист у Америци. Српска насеобина у Сан-Франциску покренула је нов недељни лист под именом „Слобода". У 1. броју има разних чланака, штампаних ћирилицом и латиницом, а на два језика: српском и енглеском. На челу листа штампана је девиза: „Не пита се, ко се како крсти, но чија му крвца гриje прси, чије л' га је задојило млеко? Све за Српство, а Српство ни за живу главу." А да се види, какву борбу води „Слобода", ево одмах из 1. броја једног чланчића под натписом „Фанатизам": „Славјанска (?) Слога" у свом броју каже, да се у Далмацији хрватска странка састоји сва од римокатолика. Јадна Америко, ко те гази у деветнаестом веку! Уредник „Слоге" ако се не варамо, родио се у Дубровнику, па би га желели питати, ко су све одлични Дубровчани? Ко је пречасни каноник Стојановић, Дон Иво Миљан, Папи, Матијевић, Маркиз Бона, Дезорзи, Свилокоси и остала дубровачка интелигенција? Све су ово челик Срби, о Лујо, ти то лепо знаш. У Дубровнику нема 10% православних, ипак опћина је српска. Па ко је др. Бакотић, један од најбољих адвоката далматинских? Ко је Метличић, бивши уредник „Драшкова Рабоша"? и други многобројни, који су нам непознати у Америци. Све су ово римокатолици, Лујо, и све челик Срби. Срби да богме, који имају сјајну прошлост и бољу будућност. Срби, који су најсјајнија звезда на словенском небу; Срби, који имају слободну и независну краљевину, слободну и независну кнежевину, који знају бранити свој нонос, своје име и који су се борили свуд и свагда за своју слободу и независност. А шта ви имате? Камења — лажног пророка Анта." — Адреса је „Слободи": „Слобода" 10. Калифорнија Ст.-Сан-Франциско, Кал. Америка.

Са пештанског универзитета. Досадање докторске дипломе биле су од пергамента и кад је требало коме да се изда, написао би какав калиграф текст за њу. Но како је то дуго трајало, то је сенат закључио, да се од сад текст штампа на пергаменту и само да се умете име дотичног и резултат испита.

Наруџбина локомотива за Русију. Управа рјазанско-уралске железничке пруге позвала је више аустријских фабрика за локомотиве, да поднесу понуде за градњу четрдесет локомотива. Фабрике су поднеле већ своје понуде. Осим тога се воде преговори између руске железничке управе и аустријских ливница гвожђа око неких 100.000 пуда шина и 80.000 пуда гвоздених ситнарија. Цар руски је задржао себи право одобрења наруџбина железничког материјала у страним државама, те су му исте понуде поднете на решење и одобрење.

Адвокати штрајкују. Са Реке јављају, да тамо сви адвокати штрајкују, а то због судца тамошње крал. табле, дра Антонија Царевића, који је не давно у будимпештанском правничком листу „Јог"-у написао чланак о преображају суда на Реци, те између осталога предложио у том чланку, да се уместо талијанског уведе мађарски језик као званичан. Адвокати су на то поднели тамошњем суду изјаву, да неће доћи ни на једну расправу, била она цивилна или криминална, ако на њој буде председавао Царевић.

Велики људи о женама. Слепи песник „Изгубљеног раја", Милтн, женио се трипут; у трећем браку није био баш Бог зна како сретан. Деси се једном, да га посети лорд Букингем. „Ваша је жена права ружа", — рећи ће Букингем. „По боји је не могу да познам, јер сам слеп", рече песник, „али по трновима, рекао би, да имате право." Другом приликом запиташе Милтна, хоће ли дати ћерку да учи стране језике. „Не," одговори песник, „жени је довољан и један језик." На питање, зашто крунисаше енглеског престолонаследника у четрнаестој години, а тек се у осамнаестој може женити, одговори слепи песник: „Јер је теже једном женом, него читавом државом управљати." — Грчки филозоф Аристип запита једног свог пријатеља за савет, какву жену да узме. „Ја ти не бих саветовао, да се жениш," рече овај, „јер ако је жена лепа, преваће те, ако је гадна, баш јој се нећеш радовати; ако је сирота, онда ћеш осиромашити и ти, ако је богата, бићеш јој роб; ако је духовита, презираће те, а ако је глупава, биће ти дуго време поред ње, а ако је жена рђава, домаћи живот ће ти бити прави пакао." — Жан Пол рече ове лепе речи: „Жена је редовно најбољи пријатељ, јер не оставља мужа ни у несрећи." Наполеон I. рече: „Има жена, којих је једина погрешка, што нису мушко." — По Шилеру је оно најуређенија држава и најбоља жена, о којој се ништа не говори.

Увоз талијанског вина у Аустро-Угарску. Из извештаја талијанскога енотехника у Бечу дознајемо, да се потрошња талијанског вина у Трсту, Бечу и по другим градовима, у којима се у првој перијоди новог уговора талијанско вино много трошило, у велике смањива. Од 20. септ. пр. год. до 1. марта о. г. било је увезено у Трст до 49.600 хкт. а нешто мање на Реку, те је од тога био леп квантум потрошен и покупован од трошилаца. Међу тим од 1. марта до 1. августа увоз је сасма запео, а потрошња спала на минимум.

Филоксера у Приморју, Јављају из хрватског приморја, да је у Прапутнику, где су најбујнији виногради и где се производило најбоље вино у целом Приморју, констатована филоксера. Тајник хрватског господарског друштва, Фрања Куралт, отпутовао је 1. (13.) о. м. у Винодол, јер кажу, да су и тамо врло сумњиви виногради, а нарочито у Шуљевици, Грижанима, Брибиру, Селцима, Црквеници и Новом.

Хипнотизована у омнибусу. Прошле суботе један омнибуски кондуктер у Паризу примети на крајњој станици, да у колима једна госпођа спава. Госпођа је била у фином господском оделу. Викали су је, дрмали, па чак и водом прскали — али све за бадава. Па и кад су је изнели из омнибуса, није се пробудила. Кондуктер пошље по лекара др. Тисао, који је госпођу прскао водом и сирћетом. Али и то не помаже. Лекар на послетку увиде, да је госпођа хипнотизована, па му је после пошло за руком, да је магнетским путем истргне из летаргије. Кад се освестила, рече: да се зове Мод Хухон и да ју је за време вожње у омнибусу хипнотизовао неки постар господин, који ју је нетренимице фиксирао.

Нова тврђа о пореклу човечјем. „Daily Graphic" саопћује, да су Американци врло „смућени" изјавом епископа Тернера, председника африканског скупа методистичких епископских мисија. Тај прелат је изјавио на једном јавном збору, да је он дошао до закључка, на основи многих података, нађених у геологији и антропологији, да су Адам и Ева били — **Црнци.** „Боље да су и од мајмуна!" — вичу на то честити Јенкији, „поражени" овом

изјавом методистичког епископа. — Ми Срби на то можемо само рећи, „беспослен поп и јариће крсти!“

Разлози за развод брака. Пред лондонским судом, покренуо је један муж парницу против своје жене. Узроци су му ово: Увек ми је исмевала облик и величину ноге; ма како да сам се ошишао, увек сам био сигуран, да ће ма шта замерити; увек ми се смејала, како ми стоји горња усна и доказивала, да неумем да искажем писме х; рекла ми је, да немам толико појма о богословским стварима, као она; увек смо се препирали о томе, ко је боље схватио садржај недељне придике. За све ове увреде, несретни муж се осветио својој поштованој супрузи тиме, што ју је лупио у главу неком великом, увезаном књигом богословског садржаја.

Исправак. У 135. бр. „Заставе“ у стечају српске православне црквено-школске општине новосадске за стипендију из закладе Ст. Николића изостало је случајно, да потражиоци поднесу општини и сведоџбу о свом сиромаштву. Тај се стечај овим допуњује.

Кратке вести. У Будимпешти је пре неки дан скоро са свим изгорела творница за прављење вештачког леда. — Радници у угљеним мајданима у Енглеској нису пристали ни на редукцију плате, ни на суд „добрих људи“. С тога цена угљу ужасно скаче. — У Америци у Чикагу покренут је један политичко-сатирички лист „Мјера“. Радосно поздрављамо тај српски лист у далекој туђини.

ЈЕДАН ПРЕДЛОГ.

Већ од дуже времена некадашњи питомци неумрлог српског добротвора Саве Текелије преговарају међу собом, какав споменик да подигну свому добротвору и духовном оцу — великом родољубу српском — Сави Текелији. У најновије доба пало је четир предлога, како да се духовни синци одуже свом великом оцу. Ми пак, који овде на мртвој стражи Српства стојимо — које је велики Текелија тако жарко љубио — држимо, да од некадашње духовне деце његове не ће бити замерке, ако и ми један скроман предлог, па ма и у дванаестом часу донесемо. Ми Срби овде у Троједници, држимо, да би се питомци неумрлог Текелије, свом добротвору најбоље одужили тако, ако би пошли примером његовим.

Текелија, осећајући велику потребу у народној интелигенцији, основао је завод у Пешти, где би се младим Србима пружиле прилике да великошколске науке сврше и народу своме од користи буду.

Но када је велики Текелија завод свој „учашћимсја“ намењивао, онда још не беше у Загребу универзитета.

Но данас друкчије стојимо. Многа српска сиротиња учи се данас вишим наукама у Загребу, па да временом роду свом српском од користи бити може. Но како у Загреб већим делом пука српска сирота долази, то ми са мртве страже овдашњег Српства држимо, да би се духовни синци великог Србина Текелије свом добротвору и духовном оцу најбоље одужили тако, ако би — следујући његовом примеру постарали се, да се у Загребу оснује завод „Текелијиних питомаца учашћимсја Сербом“.

Ко је био у овим крајевима и ко зна, у каквој је оскудици овде народ наш у интелигенцији народној, уверени смо, да ће сваки драге душе овај наш предлог прихватити.

Не желећи, да се бившим и садашњим питомцима великог Текелије за туторе намећемо, молимо их, да о овом предлогу мало размисле, и да га у озбиљно оцењивање узму, а нека при том ни мало тесногруди не буду, да ми то са не знам каквог становишта чинимо, него ли у интересу нашег милог Српства, које треба да нам је свима без разлике мило и драго.

У Посавини 5. септ. 1893.

Неколико Текелијанаца.

Новије вести.

Колера. Та грозна заразна болест све се већма јавља у нашој домовини. У Будимпешти умрло је јуче три особе од колере, а на једном болеснику опазили су се трагови колере. И у пештанској жупанији појавила се поново колера. — Због тога, што је колера овладала у нашој домовини и по другим државама наредила је бугарска влада за путнике, који железницом путују тродневну карантину у Цариброду. Уједно је забрањен увоз разне иностране робе у Бугарску.

— Изузетно стање у Ческој. Изузетно стање, које је проглашено у Прагу и околини траје непрестано. Становништво је због тога веома огорчено. Огорчење расте тим већма, што су власти строжије. У недељу растерао је окружни старешина младочески збор код Ческог — Брода. Окружни старешина је употребио том приликом жандармерију, која је ухапсила сина младоческог посланика Сокола, но га је касније пустила. Ухапшен је учитељски приправник Хавранек, за ког протучески листови веле, да је члан анархистичког (?!) тајног савеза „Омладине“. — Из Брина јављају, да ће младочески посланици због изузетног стања издати проглас на чески народ.

— Раднички страјк. Из Париза јављају, да су рудари департмана нордског на свом збору у Синл Моблу закључили опћи страјк.

Поплаве. У Ст. Кастилији, у Шпанији, и у северној Португалији настале су велике поплаве, које праве силну штету. У Вилакансу удавило се много људи. До сад је нађено 50 лешева.

Уредништву нашег листа стигла је на приказ:

Гундулићева слава, српска слава. Успомене са свечаности откривања споменика Ивана Фр. Гундулића у Дубровнику године 1893. Написао Дамјан Прерадовић. — Цена 30 нов. Препштампано из „Србобрана.“

Рад и именик „Матице Српске“ године 1892. Рад главне скупштине, представка у погледу одузимања задужбине Текелијине испод руковања „Матице Српске“, имена чланова и приложника, почасни чланови, чланови књижевног одељења, повереници, именик „Матице Српске“, списак питомаца. — У Новом Саду 1893.

Књиге за народ, свеска 38. **Бока и Бокељи**, за народ написао Симо Матавуљ. У Новом Саду 1893.

Одговори администрације.

Србин купац у Р. Изволите јавити тачно вашу адресу, па ћемо вас о свему писмено известити.

ПОЗИВ
у редовну годишњу главну скупштину „МАТИЦЕ СРПСКЕ.“

У смислу устава друштвеног позивају се чланови матичини, да изволе доћи на редовну годишњу главну скупштину, која ће бити у четвртак 9. (21.) септембра ове године у 9 сахата пре подне у дворани матичиној.

Главнији предмети за расправљање на скупштини: Конституисање скупштине. — Извештај о годишњем раду управнога одбора. — Годишњи извештај о књижевном раду. — Извештај главнога фискала о правном пословању. — Избор председника, потпредседника и управног одбора. — Шестогодишња редовна обнова свију чиновника матичиних. — Примање нових чланова. — Извештаји о прегледаним рачунима за годину 1892. — Наредбе министарске о одобреном прорачуну за годину 1893 и о прегледаним и у реду нађеним рачунима из више година. — Прорачуни о свима фондовима за годину 1894. — Предлози о распису књижевних награда из фондова Јована Наке Вел. Сент-Миклушког и Јована и Терезије Остојића. — Избор питомаца из стипендијске закладе Петра Костића, Гавре Романовића и Нестора Димитријевића.

Из седнице управнога одбора „Матице Српске“, у Новом Саду 5. (17.) августа 1893.

А. Хаџић с. р. секретар. Подпредс. „Матице Српске“: **Паја Гостовић** с. р.

РЕД ПЛОВИДБЕ
парода кр. угар. државне жељезнице

од 23. фебруара (7. марта) 1893.

ДОЛЕ:

Полази из	Вуковара са жељ. стан.	4 с. 30 м. у јутро.
„ „	Вуковара вароши	5 с.
„ „	Новог Села	5 с. 40 м
„ „	Опатовца	5 с. 50 м.
„ „	Букина	6 с.
„ „	Шаренграда	6 с. 20 м.
„ „	Илока	после 7 с.
„ „	Паланке	после 7 с.
„ „	Черевића	8 с.
„ „	Футога	8 с. 30 м.
Стиже у	Нови Сад	после 9 с. у јутру.

ГОРЕ:

Полази из	Новог Сада	1 с. после подне.
„ „	Футога	1 с. 40 м.
„ „	Черевића	после 2 с.
„ „	Паланке	4 с.
„ „	Илока	после 4 с.
„ „	Шаренграда	4 с. 30 м.
„ „	Букина	5 с. 30 м.
„ „	Опатовца	6 с.
„ „	Новог Села	6 с. 30 м.
Стиже у	Вуковар у варош	7 с. 20 м.
Стиже у	Вуковар на жељ. стан.	7 с. 30 м. у вече.

Пароброд иде до даље наредбе сваки дан осим петка.

Прво ц. и кр. прив. дунавско паробродско друштво.

РЕД ВОЖЊЕ ПУТНИЧКИХ ПАРОБРОДА
почевши од 1. маја п. р. до даље наредбе

Из Новог Сада у Сланкамен, Тител: сваки дан у 6¼ сахата по подне.

Из Новог Сада у потијске станице: недељом, уторником, четвртком, суботом у 6¼ сахата по подне.

Из Новог Сада у Земун, Београд, Оршава: сваки дан у 6¼ сахата по подне.

Из Новог Сада Оршава, Галац недељом, средом, петком у 6¼ сах. по подне.

Из Новог Сада у Будимпешту: сваки дан у 5 сахата за јутра.

Нови Сад, 1. маја п. р. 1893.

Отправништво.

РЕД ПЛОВИДБЕ ЛОКАЛНЕ ЛАЂЕ
ИЗМЕЂУ КАМЕНИЦЕ И НОВОГ САДА
од 1. априла 1893.

Из Каменице у Нови Сад у ½5, 6, 8 и 10 сати пре подне — и у 2, 4 и ½7 сати после подне.

Из Новог Сада у Каменицу у 5, ¾7, 9 и ½12 сати пре подне — и у 3, 5 и 7 сати после подне.

РЕД ВОЖЊЕ
ЖЕЉЕЗНИЧКИХ ВЛАКОВА
ВАЖИ ОД 1. МАЈА 1892. ГОД.

Из Будимпеште за Београд:

Километара	Станице		Мушевити влак (Orient-Експрес)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Будимпешта	полази	2.25	2.35	7.35	9.50	—
175	Суботица	„	5.46	6.26	1.46	5.20	—
	Шандор	„		—	—	—	—
	Верушић	„		—	—	—	—
198	Чантавир	„		—	2.11	6.12	—
	Зобнатица	„		—	—	—	—
207	Топола	„		6.59	2.34	6.44	—
	К. Хеђеш	„		—	—	—	—
223	Х. Фекетехеђ	„		7.16	2.56	7.16	—
234	Врбас-Кула	„		7.30	3.16	7.42	—
248	Стари Кер	„		7.46	3.34	8.09	—
	К. Алпар	„		—	—	—	—
260	Кисач	„		8.00	3.51	8.32	—
276	Нови Сад	„	7.34	8.23	4.19	9.15	—
279	Петроварадин гр.	„		—	4.25	9.28	—
281	Петроварадин	„		8.28	4.32	9.32	—
286	Карловци	„		8.39	4.41	9.47	—
296	Чортановци	„		—	4.59	10.09	—
300	Бешка	„		8.56	5.07	10.20	—
310	Инђија	„		9.07	5.21	10.38	—
318	Стара Пазуа	„		9.17	5.38	11.00	—
326	Нова Пазуа	„		—	5.50	11.15	—
332	Батајница	„		—	6.01	11.28	—
347	Земун	„	8.50	9.47	6.21	11.56	—
359	Београд	„	9.00	10.05	7.15	12.30	—

Из Београда за Будимпешту:

Километара	Станице		Мушевити влак (Orient-Експрес)	Брзи влак I. II. III.	Особни влак I. II. III.	Мешовити влак I. II. III.	Мешовити влак II. III.
—	Београд	полази	3.02	5.22	8.00	2.35	—
12	Земун	„	3.12	6.02	9.00	3.08	—
27	Батајница	„		—	9.19	3.40	—
34	Нова Пазуа	„		—	9.30	3.55	—
41	Стара Пазуа	„		6.33	9.43	4.12	—
49	Инђија	„		6.46	10.01	4.43	—
60	Бешка	„		6.57	10.19	5.08	—
64	Чортановци	„		—	10.27	5.18	—
73	Карловци	„		7.14	10.46	5.42	—
78	Петроварадин	„		—	10.56	5.55	—
81	Петроварадин гр.	„		7.25	11.02	6.03	—
83	Нови Сад	„	4.39	7.37	11.16	6.38	—
100	Кисач	„		—	11.38	7.19	—
	К. Алпар	„		—	—	—	—
112	Стари Кер	„		8.08	11.55	7.45	—
125	Врбас-Кула	„		8.23	12.18	8.17	—
136	Х. Фекетехеђ	„		8.35	12.36	8.40	—
	К. Хеђеш	„		—	—	—	—
152	Топола	„		8.52	1.02	9.15	—
	Зобнатица	„		—	—	—	—
166	Чантавир	„		—	1.21	9.42	—
	Верушић	„		—	—	—	—
	Шандор	„		—	—	—	—
185	Суботица	стиже	6.34	9.41	2.25	11.00	—
359	Будимпешта	стиже	9.40	1.10	7.25	6.55	—

НАПОМЕНА. Црним словима штампани сати и минути значе ноћно доба и то од 6 сати у вече до 5 сат 59 минута ујутру.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

По одлуци овогодишње главне скупштине „друштва за српско народно позориште“ расписује се нов стечај, на место **управитеља српске народне дружине.**

Годишња је плата управитеља 1500 фор. ав. вр. и путни трошак, а за држање управитељске писарнице 120 фор. годишње.

Од управитеља, који непосредно управља позоришном дружином и води администрацију и цело економско руковање, тражи се да је човек књижевник, који добро познаје драматско песништво и позоришну уметност, и да има знања и умења у позоришним стварима и онај ступањ изображења, који се у опште захтева од вршиоца дужности позоришног управитеља.

Избор управитеља важиће за сада за три године дана.

Рок овоме стечају траје четири недеље дана, од дана првог увршћења.

Из седнице управнога одбора „друштва за српско народно позориште,“ у Новоме Саду 1. (13) септембра 1893.

Начеоник „друштва за српско народно позориште“: **Др. Лаза Станојевић** с. р.

Сава Петровић с. р. секретар.

НОВАЦА У ЗАЈАМ

на посед (Reale), са 4¾% камате набавља доле потписани. На питања усмена или писмена даје драговољно обавештаја

В. СТЕФАНОВИЋ,
у Новом Саду „Златна греда“ куће број 7.

1—3

СРБИМА И ОСТАЛИМ ПУТНИЦИМА
у Фијуми (Korso).

Препоручујем своје велико стовариште ципела. Свакојаких врсти као на пример за господу и госпође; даље за децу малу и велику, папуча и кућних ципела, лака у флашама жута за жуте ципеле и црна, доброга викса за ципеле сниске пантљике жуте и црне. С поштовањем

6—6 **Стево Георгијевић** ципелар.

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА
К. МАТИЋ
У НОВОМ САДУ
потребује старијег и млађег помоћника. Ступити могу одма. 1 3

ЈЕДНА ВОЈНИЧКОГ ЧИНОВНИКА
УДОВИЦА 1—1
без деце, са пензијом од 300 фор., врло штедљива, у најбољим годинама, тражи пристојно познанство са једним финим, солидним старим господином. Најрадије пензионисту. Понуде под шифром: Z K. poste restante Neusatz

МИТА ПОПОВИЋ
МЕЛЕНЦЕ
потребује за своју мануфактурну радњу два спомоћника. Првенство имају они који могу одмах или за 14 дана ступити. 1—2

МАНУФАКТУРНА МЕШОВИТА ТРГОВИНА
ДУШАНА ТЕОДОРОВИЋА
У СТ. СИВЦУ
потребује једног млађег спомоћника. Ступити може одма. 2—3

НАЈВЕЋА СРПСКА КЊИЖАРА И ШТАМПАРИЈА БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА
у Новом Саду „код светог Саве“.

Да српској књизи већег полета дамо да може у све слојеве нашега народа продрети, одредисмо да од сада, свакоме купцу наших књига, као и књига замењених, дадемо

50% попуста (рабата)

у књигама нашег издања по сопственом избору.

Издања наша као и књиге замењене, које броју

преко 1500 разних наслова

обележене су у нашем каталогу, кога **свакоме на захтевање бесплатно и о нашем трошку шаљемо.**

Ова **пробитачност** чини се по угледу књижарском страних великих народа, чија књижевност гигански напредује, и књиге се у све слојеве народа распростиру.

Ради мањег трошка око шиљања, најбоље је када се **новац у напред достави,** особито код мањих **наруџбина.**

Надајући се што многобројнијим наруџбинама, унапред сваког уверавамо о брзој и тачној послуги.

Нови Сад Јула 1893. С особитим поштовањем

3—10 **БРАЋА М. ПОПОВИЋИ.**

Власник: Славко Свет. Милетић. За уредништво одговара: Милан Поповић. Српска штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.